
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

In dit verslag staan allemaal meldingen van 2019, waaronder ook weer een paar duikwaarnemingen, en het kwam tot stand door meldingen van: André Staal, Gerrit Doeksen, Arie Twigt, Gijsbert Twigt, Henk Witte, Linda Keesman, Wilbert Kerkhof, Rob Dekker, Marja van den Berg, Joost van der Hoek, W. Loning, Patrick Van Moer, Sieneke Langelaan, Jurgen Memelink, SWG-groep regio Alkmaar, Erik Staal, Frits Zandvoort, Mick Otten, Marianne Ligthart, Stefan Verheyen, Mariska van Dam, Tineke de Ruijter en mijzelf.

WORMEN

Mariska van Dam vond bij de Kaloot op 22-02 de snotworm *Flabelligera affinis* en maakte er mooie macrofoto's van (fig. 1); een dag later (23-02) vond zij er ook een tijdens een excursie van de SWG-groep Waterweg Noord bij Anna Friso (fig. 1: linksboven). Op 01-03 zag Stefan Verheyen bij Sint Annaland een paar gestippelde dieseltreinwormen *Phyllodoce maculata* die eieren aan het produceren waren (fig. 2). De eieren van deze soort werden op 01-04 ook op het strand gevonden bij Langevelderslag door Sieneke Langelaan. Op 22-3 had Sieneke op dat stuk strand ook vier exemplaren van de fluwelen zeemuis *Aphrodita aculeata* gevonden (fig. 3). Marianne Ligthart zag tijdens een duik op de locatie Den Osse-Kerkweg op 19-07 een prachtig exemplaar van de driekantige kalkkokerworm *Spirobranchus triqueter* (fig. 4).

Figuur 2. Parende gestippelde dieseltreinwormen (foto: Stefan Verheyen).

Figuur 3. Fluwelen zeemuis *Aphrodita aculeata* (foto: Sieneke Langelaan).

Figuur 1. Snotworm *Flabelligera affinis* (foto's: Mariska van Dam).

Figuur 4. Driekantige kalkkokerworm, *Spirobranchus triqueter* (foto: Marianne Ligthart).

WEEKDIEREN

André Staal stuurde een lijstje met waarnemingen van Ameland. Zo vond hij op 17-02 tussen paal 23 en 25 twee oude/fossiele kleppen van de messchede *Solen marginatus*. Op 18-02 verzamelde hij o.a. 1x spoelhoren *Acteon tornatilis* en 2x gevlochten fuikhoren *Nassarius reticulatus* (vers) bij paal 22. Ook meldde hij 2x bonte mantel *Mimachlamys varia* (fossiel), 5x gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*, 2x grote hartschelp *Acanthocardia aculeata* (1x halfwas, 1x fragment) en 4x artemisschelp *Dosinia exoleta*. Op 21-02 vond hij een groot fragment van de pleistocene strandschelp *Mactra plistoneerlandica*. Tussen 18 en 21-02 verzamelde hij 21x groot tafelmesheft *Ensis siliqua* tussen paal 16 en 28.

Gerrit Doeksen meldde ook een doublet van het groot tafelmesheft *Ensis siliqua* op 20-03 bij paal 14 op Terschelling. Dit was een doublet met vleesresten (fig. 5), en dat is iets dat zelden gevonden wordt. Twee dagen later vond Gerrit, tussen paal 14 en 16, drie doubletten van de grote zwaardschede *Ensis magnus*. En van deze laatste soort meldde Henk Witte ook drie doubletten (twee beschadigde) van het strand bij Camperduin op 26-03.

Figuur 5. Groot tafelmesheft, *Ensis siliqua* met vleesresten (foto: Gerrit Doeksen).

Arie Twigt meldde op 22-02 de vondst van een brede ringsprietslak *Facelina bostoniensis* die in een bosje penneschaft *Tubularia indivisa* zat, van het strand bij Katwijk. Op 02-03 vond hij, ook in de buurt van Katwijk, twee doubletten van de kleine boormossel *Barnea parva*. Eén zat er levend in een stuk hout en lag er los op het strand.

Sieneke Langelaan liep op 20-03 van Langevelderslag richting Zandvoort over het strand en vond daar veel doubletten met schelpdier van o.a. het nonnetje *Macoma balthica*, grote strandschelp *Mactra stultorum*, rechtsgestreepte platschelp *Tellina fabula*, zaagje *Donax vittatus*, 3x Noorse hartschelp *Laevicardium crassum* en 2x gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*. Ook vond ze ongeveer 30 eikragen van de tepelhoren *Euspira catena* (op 16-03 vond ze er nog veel meer: fig. 6). Op 01-04 vond ze bij Langevelderslag een levend doublet van de afgeknotte gaper *Mya truncata* en een levend doublet van de venusschelp *Chamelea striatula*.

Figuur 6. Eikragen tepelhoren *Euspira catena* (foto: Sieneke Langelaan).

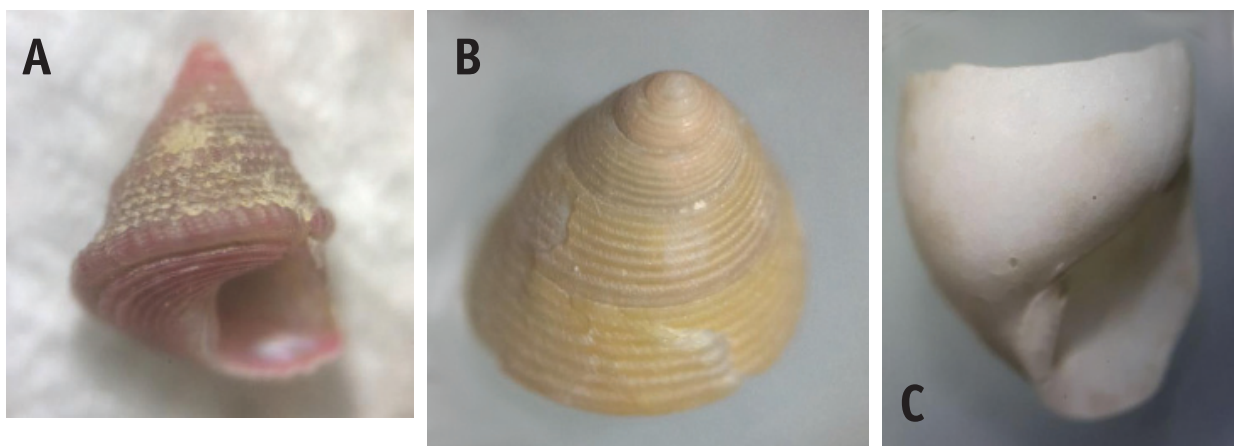
Eind maart lagen er ontelbaar veel eikapsels van de wulk *Buccinum undatum* op de stranden van onze kust. En zoals jullie weten kunnen daar, naast de

enorme aantallen juveniele wulkjes, ook bijzondere zaken in zitten. Je moet dan wel het geduld hebben om de eikapselbollen uit te pluizen. Arie Twigt en zijn broer Gijsbert hadden dat geduld en moeten er duizenden hebben meegenomen als je naar hun lijstjes met soorten en aantallen kijkt. Ze verzamelden over meerdere dagen (22 t/m 30-03) de eikapsels en ik geef nu de totalen van alle gevonden soorten: geruite napslak *Emarginula fissura* (2x; fig. 7A), roze napslak *Emarginula rosea* (4x; fig. 7B), schotelhoren *Tectura virginea* (1x), gezwollen tolhoren *Gibbula tumida* (\pm 60x, een aantal nog levend; fig. 7C), geknobbelde tolhoren *Gibbula magus* (1x), asgrauwe tolhoren *Gibbula cine-*

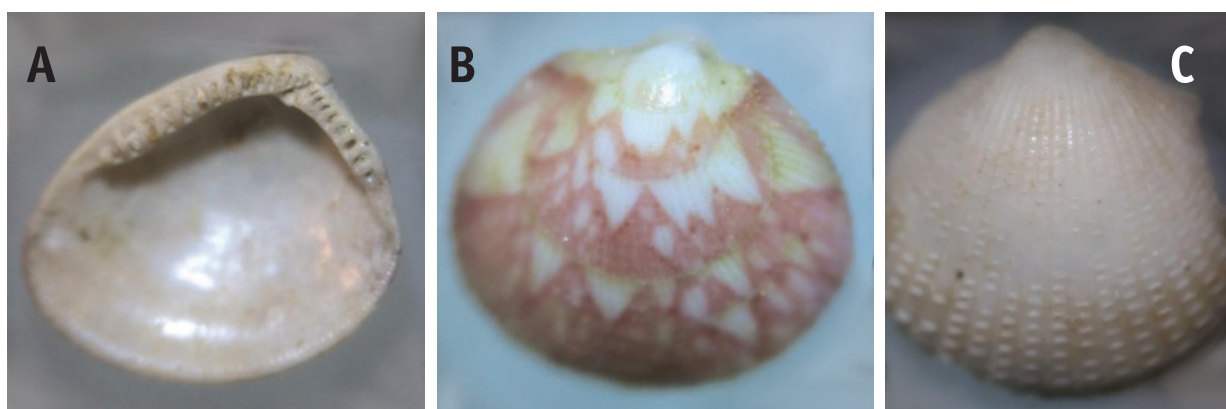
Figuur 7. A = geruite napslak, B = roze napslak (foto's: Gijsbert Twigt) en C = gezwollen tolhoren (foto: Arie Twigt).

raria (2x), priktolhoren *Calliostoma zizyphinum* (6x), gekielde kegeltolhoren *Jujubinus exasperatus* (5x, ook 1x levend; fig. 8A), gezwollen kegeltolhoren *Jujubinus montagui* (2x; fig. 8B), stekelhoren *Ocenebra erinaceus* (2x juveniel), *Raphitoma purpurea* (2x), verdikte fuikhoren *Nassarius incrassatus* (5x), *Melanella alba* (1x; fig. 8C) en Gewoon muizenootje *Myosotella myosotis* (4x).

Figuur 8. A = gekielde kegeltolhoren, B = gezwollen kegeltolhoren (foto's: Arie Twigt) en C = *Melanella alba* (foto: Gijsbert Twigt).

Ook werden er soorten tweekleppigen gevonden: driehoekige parelmoerneut *Nucula nitidosa* (2x), ovale parelmoerneut *Nucula nucleus* (1x; fig. 9A), melkwitte arkschelp *Striarca lactea* (1x klepje), marmerschelp *Glycymeris glycymeris* (8x, juveniele klepjes en doubletjes plus fragmenten; fig. 9B), stralende paardenmossel *Modiolus adriaticus* (1x topfragment), bonte mantel *Mimachlamys varia* (2x juveniel doublet), kleine astarte *Goodallia triangularis* (1x vers klepje), geschubde hartschelp *Parvicardium scabrum* (1x verse klep; fig. 9C), gevlamde tapijtschelp *Paphia rhomboides* (enkele verse fragmenten) en ovale venusschelp *Timoclea ovata* (enkele verse kleppen en fragmenten).

Figuur 9. A = ovale parelmoerneut, B = marmerschelp (foto's: Arie Twigt) en C = geschubde hartschelp (foto: Gijbert Twigt).

Ikzelf was eind maart een paar dagen in Zeeland en verzamelde daar ook ruim honderd eikapselbollen van de wulk. Op 26-03 raapte ik er een paar op van het strand bij Neeltje Jans en daarin vond ik een vers koffieboontje *Trivia arctica*. Op het Banjaardstrand lagen er veel meer en daarin vond ik o.a. het volgende: 9x gezwollen tolhoren *Gibbula tumida*, 1x asgrauwe tolhoren *Gibbula cineraria*, 1x priktolhoren *Calliostoma zizyphinum*, 3x glanzende tepelhoren *Euspira nitida* (1x met schelpdier), 6x gewoon muizenootje *Myosotella myosotis*, 1x kleine paardenmossel *Modiolula phaseolina* (doublet), 3x ovale venusschelp *Timoclea ovata* (1x gaaf, 2x fragment) en 2x gevlamde tapijtschelp *Paphia rhomboides* (verse fragmenten).

Zowel Arie als ik vonden ook een aantal exemplaren van het mostonnetje *Pupilla muscorum* in de wulkeneikapsels.

Ook Henk Witte onderzocht op 26-03 een paar eikapselbollen en meldde een verdikte fuikhoren *Nassarius incrassatus*. Wilbert Kerkhof meldde een roze napslak *Emarginula rosea* in een eikapsel. Linda Keesman trof o.a. twee klepjes

van de wijde mantel *Aequipecten opercularis* en een gezwollen tolhorentje *Gibbula tumida* aan in de eikapsels die ze vond op 24-03 bij Petten. Linda was op 24-04 bij Wolphaartsdijk op zoek naar de 'Japanse zeepbelslak' *Haminoea japonica* en vond er 23 op een kleine strandje langs de dijk (fig. 10).

Figuur 10. Japanse zeepbelslak *Haminoea japonica* (foto: Linda Keesman).

Marco Faasse schreef in 'Spirula 416' een artikel over een nieuw schelpje voor Nederland: de Aziatische mossel *Arcuatula senhousia*, dat in een gedeelte van het Goese Meer is gevonden. Omdat ik toch in de buurt was, ben ik op 27-03 naar de genoemde locatie gegaan om te zoeken. Op de oeverbeschoeiing, waar Marco ze vond tussen het darmwier, vond ik ze niet omdat er vrijwel geen wier op de beschoeiing zat. Ik vond op de houten planken alleen een paar rondkruipende gevlochten fuikhorens *Nassarius reticulatus*. Maar in het gras lag een kleine hoeveelheid sediment van de bodem en daarin vond ik 35 doubletjes van het mosseltje (fig. 11).

Tijdens mijn midweekje Zeeland was ik op 26-03 op het strand bij Neeltje Jans en vond daar o.a. een mooie gave fossiele klep van de geruite tapijtschelp *Ruditapes decussatus*. Die zelfde dag was ik ook nog even op het Banjaardstrand en verzamelde daar wat gruis. Daarin vond ik o.a. 6x blauwgestreepte

schaalhoren *Ansates pellucida* (5x zwart 1x bruin), 1x roze napslak *Emarginula rosea* (fossiel), 226x scheefhoren *Lacuna vincta*, 4x kleine scheefhoren *Lacuna parva*, 2x IJslanse tepelhoren *Amauropsis islandica*, 1x fluweelhoren *Velutina velutina*, 1x schuingeribde trapgevel *Oenopota rufa*, 1x grote ribhoren *Boreotrophon clathrus* en 7x stompe ribhoren *Boreotrophon truncatus*. Deze laatste twee soorten zaten ook in het gruis dat ik een dag later van het strand bij Vlissingen meenam: 2x *B. clathrus* en 7x *B. truncatus*. Ook vond ik in dit gruis o.a. 4x de IJslanse tepelhoren *Amauropsis islandica*, 1x *Ringicula auriculata ventricosa*, 1x glanzend tandhorentje *Odostomia eulimoides* en 1x *Potamides tricinctus* (fragment).

Figuur 11. Aziatische mossel *Arcuatula senhousia* (foto: Rien de Ruijter).

Op 28-03 was ik bij Westenschouwen op het strand en nam ook daar wat gruis mee. Hierin zaten 14x melkwitte arkschelp *Striarca lactea* (6x doublet), 42x geplooid rotsboorder *Saxicavella jeffreysi*, 1x *Calliostoma noduliferens*, 10x witte wenteltrap *Epitonium clathratulum* en 10x schepje *Philine aperta* (allemaal mooi wit en 4x gaaf). Na het avondeten was ik ook nog even op het strand bij Dishoek (waar we logeerden) en raapte daar 1x marmerschelp

Glycymeris glycymeris, 3x ovaal nonnetje *Macoma calcarea* en een groot topfragment van een paardenmossel *Modiolus modiolus* op. Op 29-03 waren we, voordat we weer naar huis reden, ook nog even op het strand van Dishoek en werden er o.a. nog een tolhoren *Calliostoma zizyphinum* en 7x grote astarte *Astarte borealis* verzameld.

Van Frits Zandvoort kreeg ik de eerste melding van een nieuwe soort voor ons land, namelijk de Amerikaanse strandschelp *Mulinia lateralis*. Hij vond op een strandje bij Termunterzijl, op 29-03, één doublet en 79 losse kleppen (fig. 12). Op 30-03 verzamelde Frits op de 'Marconie opspuiting' bij Delfzijl o.a. nog 5 klepjes van de korfschelp *Corbula gibba* en 4x muizenkeutel *Bittium reticulatum*.

Vier doubletten van de tapijtschelp *Venerupis corrugata* werden op 16-06 gevonden door Erik Staal tussen paal 57 en 58 bij IJmuiden.

De strandwerkgroep regio Alkmaar was op 07-04 op de Zandmotor en dat leverde een lange lijst met gevonden soorten op: o.a. gewone penhoren *Turritella communis*, 4x geschubde stekelhoren *Ocenebra erinacea*, 17x trapgevel *Propebela turricula*, 2x spoelhoren *Acteon tornatilis*, 2x dubbeltjeschelp *Lucinella divaricata*, 1x zwinkokkel *Venericor planicosta*, 6x geruite tapijtschelp *Ruditapes decussatus*, 1x Filipijnse tapijtschelp *Ruditapes philippinarum* (doublet), 2x gewone artemisschelp *Dosinia exoleta*, 1x dichtgestreepte artemisschelp *Dosinia lupinus lincta* en 9x zwakgeribde olifantstand *Antalis vulgare* (fragmenten).

Op 19-05 was deze groep bij Den Helder (Duinoord) op het strand, en daar werd wat gruis verzameld. Dat leverde o.a. 7x kleine platschelp *Tellina pygmaea* en 2x zandschelp *Mysia undata* op.

KREEFTACHTIGEN

Rob Dekker, Marja van den Berg en Joost van der Hoek waren op 20-01 tussen paal 10 en 12 op het strand van Texel en vonden daar 12x gemarmerde zwemkrab *Liocarcinus marmoreus*, 1x grijze zwemkrab *Liocarcinus vernalis*, 1x nagelkrab *Thia scutellata*, 1x helmkrab *Corystes cassivelaunus* (allemaal schilden) en 1x hooiwagenkrab *Macropodia rostrata* (een vrouwtje met eieren). De gemarmerde en de grijze zwemkrab werden ook weer gevonden op 02-02 toen Rob samen met W. Loning op de zelfde locatie was (resp. 20x en 10x). Een dag later vond hij er samen met Marja van den Berg deze soorten ook weer tussen paal 12 en 15, en nu was de verhouding 30 om 10.

Figuur 12. Amerikaanse strandschelp *Mulinia lateralis* (foto's: Frits Zandvoort).

In één van de wulkeneikapsels van het Banjaardstrand vond ik een klein oprolkreeftje, namelijk *Galathea intermedia*. Erik Staal meldde nog twee schilden van de helmkrab *Corystes cassivelaunus* van het strand bij IJmuiden (paal 57) op 16-06. Tenslotte een leuke duikwaarneming van Patrick Van Moer. Hij zag op 8-9-2019 een (bonte) waaiergarnaal *Eualus cranchii* (fig. 13) bij De Vuilbak (tussen Strijenhamp en Gorishoek).

Figuur 13. Bonte waaiergarnaal *Eualus cranchii* (foto: Patrick Van Moer).

MOSDIERTJES

Van het breedbladig mosdiertje *Flustra foliacea* komen niet veel meldingen meer binnen, maar Sieneke Langelaan kwam het in grote hoeveelheden tegen op het strand tussen Noordwijk en Zandvoort op 18, 19 en 20-03. Jurgen Memelink meldde twee bosjes op 24-03 van het strand bij Zandvoort. Ook Henk Witte meldde het van het strand bij Camperduin op 26-03, maar ook minder massaal. Ikzelf kwam deze soort eind maart in Zeeland helemaal niet tegen, maar vond wel een paar voorwerpen met mosdiertjes. Zo vond ik op 25-03 bij Dishoek een plastic dop met o.a. *Entalophoroecia deflexa* en *Schizomavella auriculata*. Een dag later vond ik op het Banjaardstrand een plastic deksel met o.a. *Eurystrotos compacta*, *Chorizopora brongniartii*, *Disporella hispida* en *Smittoidea prolifera*. In een klep van een Japanse oester *Crassostrea crassum* vond ik *Fenestrulina delicia* en *Escharella immersa*.

Ook de wulkeneikapsels leverden wat mosdiertjes op, want op een schelp-fragment in één van de kapsels zat *Rhynchozoon bispinosum* en in een ander fragment zat de borende soort *Penetrantia concharum*. Op een *Gibbula*

tumida (uit een wulkeneikapsel) zat een, voor ons strand, bijzondere soort, namelijk *Hippoporida lusitanica*. En ook dit laat zien, evenals de gevonden schelpen, dat de aangespoelde eikapsels uit het zuiden kwamen.

GEWERVELDEN

Van Sieneke Langelaan lagen er nog een paar meldingen van eikapsels van begin dit jaar. Zo verzamelde zij op 18-03, tussen Langevelderslag en Noordwijk, o.a. 2x blonde rog *Raja brachyura*, 3x gevlekte rog *Raja montagui* en 1x golfrog *Raja undulata*. Op 19-03 vond ze daar opnieuw 1x *Raja brachyura*, evenals op 04-04.

Een leuke vondst die mijn vrouw Tineke deed, op 28-03, was die van een hondshaai *Scyliorhinus canicula* die in de vloedlijn lag op het strand bij Dishoek. Het was een vrouwtje van ongeveer 50 cm en nog heel vers. Helaas hadden we geen fototoestel meegenomen en ook lagen onze mobieltjes in het appartement. Op 05-06 waren we ook weer een dagje in Zeeland, en daar vond ze opnieuw een dode hondshaai in de vloedlijn. Dit exemplaar lag al wat langer op het strand bij Neeltje Jans en was niet helemaal gaaf meer. We maakten er nu wel een foto van (fig. 14).

Figuur 14. Hondshaai *Scyliorhinus canicula* (foto: Rien de Ruijter).

Mick Otten meldde een waarneming van een geep *Belone belone* op 04-06 bij Neeltje Jans. De meeste waarnemingen die binnen komen van deze soort betreft de bekende groene graten, maar dit was een levend exemplaar van ± 47 cm dat in de getijdenzone zwom.

e-mailadres CS-man:
rien-tien@ziggo.nl